

METROPOLITAN
U LISINSKOM

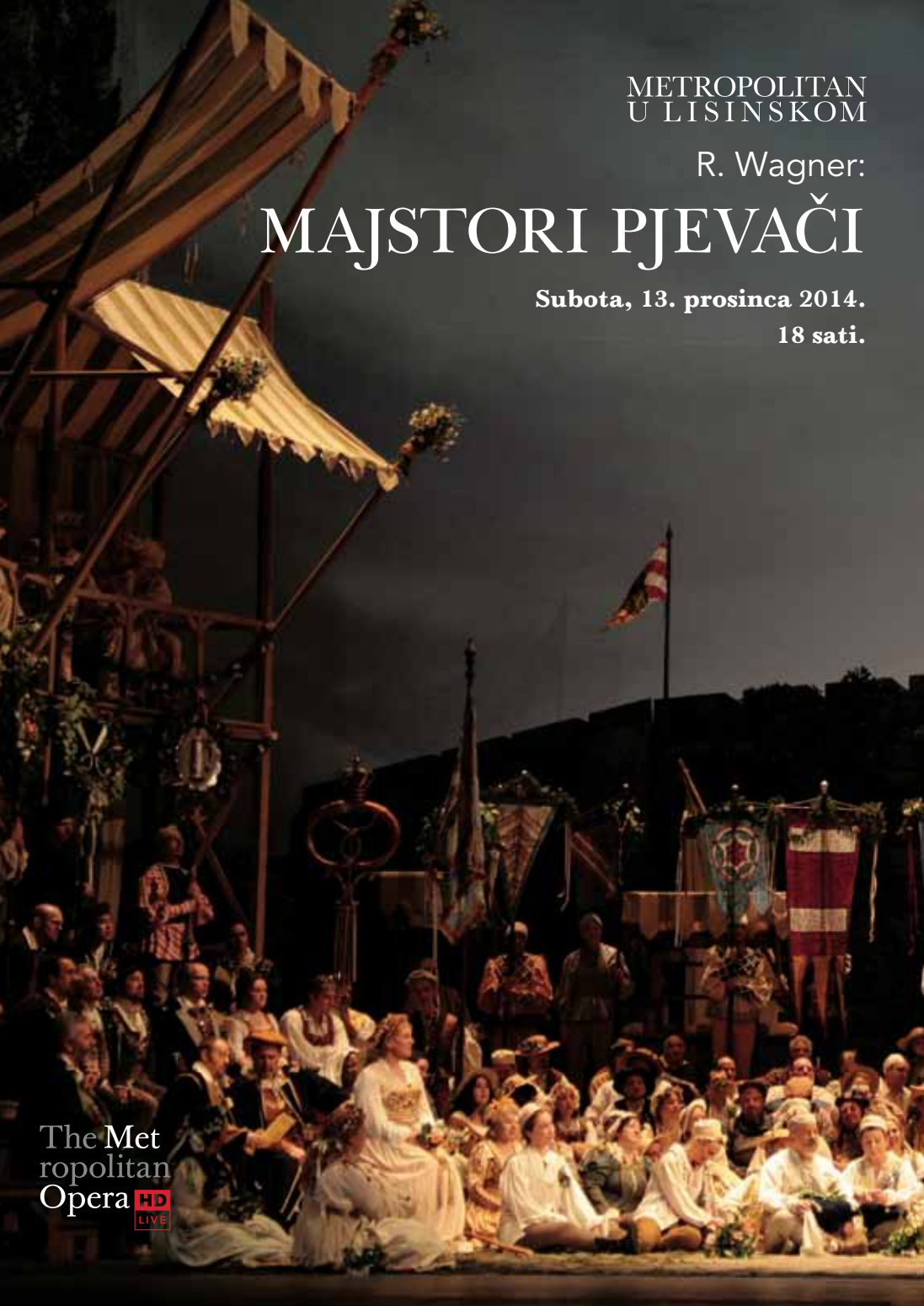
R. Wagner:

MAJSTORI PJEVAČI

Subota, 13. prosinca 2014.

18 sati.

The Met
ropolitan
Opera

METROPOLITAN U LISINSKOM

R. Wagner:

MAJSTORI PJEVAČI

Subota, 13. prosinca 2014., 18 sati.

THE MET: LIVE IN HD SERIES IS MADE POSSIBLE BY A GENEROUS GRANT
FROM ITS FOUNDING SPONZOR

Neubauer Family Foundation

GLOBAL CORPORATE SPONSORSHIP OF THE MET LIVE IN HD
IS PROVIDED BY

Bloomberg

THE HD BROADCASTS ARE SUPPORTED BY

Toll Brothers
America's Luxury Home Builder™

The Met
ropolitan
Opera

Richard Wagner

DIE MEISTERSINGER VON NÜRNBERG

MAJSTORI PJEVAČI IZ NÜRNBERGA

Muzička drama u tri čina
Libreto: Skladatelj

SUBOTA, 13. PROSINCA 2014.
POČETAK U 18 SATI.

Praizvedba:

*Königliches Hof- und National-Theater,
München, 21. lipnja 1868.*

Prva hrvatska izvedba:

Narodno kazalište, Zagreb, 15. lipnja 1929.

Prva izvedba u Metropolitanu:

4. siječnja 1886.

Premijera ove izvedbe u Metropolitanu:

14. siječnja 1993.

EVA **Annette Dasch**

MAGDALENA **Karen Cargill**

WALTHER VON STOLZING **Johan Botha**

DAVID **Paul Appleby**

HANS SACHS, POSTOLAR **Michael Volle**

VEIT POGNER, ZLATAR **Hans-Peter König**

SIXTUS BECKMESSER, GRADSKI PISAR

Johannes Martin Kränzle

FRITZ KOTHNER, PEKAR **Martin Gantner**

KUNZ VOGELGESANG, KRZNAR **Benjamin Bliss**

KONRAD NACHTIGALL, LIMAR **John Moore**

HERMANN ORTEL, SAPUNAR **David Crawford**

BALTHASAR ZORN, LJEVAČ **David Cangelosi**

AUGUSTIN MOSER, KROJAČ **Noah Baetge**

ULRICH EISSLINGER, KOBASIČAR **Tony Stevenson**

HANS FOLTZ, KUJUNDŽIJA **Brian Kontes**

HANS SCHWARZ, ČARAPAR **Ricardo Lugo**

NOČOBDIJA **Matthew Rose**

ZBOR I ORKESTAR METROPOLITANA

ZBOROVOĐA **Donald Palumbo**

DIRIGENT **James Levine**

REDATELJ **Otto Schenk**

SCENOGRAF **Günther Schneider-Siemssen**
KOSTIMOGRAF **Rolf Langenfass**

OBLIKOVATELJ RASVJETE **Gil Wechsler**
KOREOGRAFINJA **Carmen de Lavallade**

*Verachtet mir die Meister nicht
und ehrt mir ihre Kunst!*

*Ne prezirite majstore
i poštujujte njihovu umjetnost!*

Sachsov završni govor

Stanke nakon prvoga i drugoga čina.
Svršetak oko 24 sata.
Tekst: njemački.
Titlovi: engleski.

SADRŽAJ

PRVI ČIN

Djelo počinje jednom od najljepših, najraskošnijih i tematski najbogatijih uvertira. Kad se izvodi cijela opera, to je preludij koji izravno uvodi u koral službe Božje u crkvi svete Katarine u Nürnbergu kojom počinje čin. Mladi vitez iz Franačke Walther von Stolzing dolazi da bi se susreo sa svojom odabranicom Evom, kćerkom zlatara Veita Pognera. U ariji „Das schöne Fest, Johannistag“ (Lijepa svečanost, Ivandan) Pogner objavljuje da će svoju kćer dati za ženu onome tko pobijedi na svetkovini Ivandana. Walther shvaća da može dobiti Evinu ruku samo ako postane majstor

pjevač i sljedećega dana pobijedi na pjevačkom natjecanju. Zaljubljeni mladić siguran je da će u tome uspjeti, unatoč mnogim zaprekama na koje će naići. Predstavlja sebe vrlo lijepim arijom „Am stillen Herd in Winter Zeit“ (Na tihom ognjištu u zimsko doba). Sachs predlaže da se prije nego što pobjednik dobije Evu, čuje glas naroda i same Eve, ali taj se prijedlog ne prihvaća.

Walther sjeda u stolac predviđen za natjecatelja i na poziv gradskog pisara Beckmessera, „Fanget an!“ (Počnite), počinje pjevati o proljeću, buđenju prirode, ljubavi („So rief der Lenz in den Wald“ – Tako pozva

proljeće u šumu) i u uzbuđenju ustaje sa stolca. Beckmesser je pedantno zabilježio sve pogreške u njegovu nastupu, jer će se i sam boriti za Evinu ruku. Potporu će Waltheru pružiti Hans Sachs, koji je spoznao da njegovo pjevanje ne odstupa od pravila majstora pjevača, ali u njemu se krije neka nova snaga. Majstori izlaze iz crkve, a Sachsov naučnik David i ostali šegrti pospremaju klupe.

DRUGI ČIN

Drugi čin događa se u Ivanjskoj noći. Šegrti ispituju Davida o njegovoj ljubavi s Evinom dadiljom Magdalenom. Dolaze Pogner i Eva. Pogner podsjeća kćer na njezinu dužnost na svetkovini. Ona ga pita treba li njezin zaručnik doista biti majstor pjevač. Magdalena joj priopćava da Walther nije uspio u nastupu

pred Beckmesserom i savjetuje joj da se obrati Sachs. U svojoj radionici u ljetnoj noći, Sachs sjetno pjeva glasoviti monolog o jorgovanu („Wie duftet doch der Flieder“ – Kako li miriše jorgovan), duboke poetske ljepote. Prilazi mu Eva želeći mu dobru večer („Gut'n Abend, Meister“). Kad sazna od Sachsa da će Beckmesser biti njezin prosac, kaže mu da bi radije pošla za udovca, misleći na Sachsa. Sachs nije neosjetljiv na draži mlade susjede, ali mu ne pada na pamet da prihvati takvu ponudu. Svjestan je svoje dobi, ali i Evine odlučnosti da slijedi glas svojega srca i pode za Walthera. A on će im u tome pomoći. Magdalena joj najavljuje da će Beckmesser pjevati serenadu pod njezinim prozorom, a Eva je navodi da umjesto nje, Eve, ona bude na prozoru.

Poslije iskustva iz pjevačke škole, Walther je spreman oteti Evu. Eva je odlučna pobjeći s njim te odbija samu primisao na Beckmessera. Sachs se pred svojom kućom laća posla i pažljivo prati što se sve događa u njegovoj ulici. Jedrom postolarskom pjesmom sprečava Beckmessera da zapjeva podoknicu Evi, ali pristaje da poslušna njegovu pjesmu, pod uvjetom da mu on prepusti mjesto obilježivača. Ta je pjesma vrlo nezgrapna, a na svaku grešku Sachs udara čekićem. Stvara se velika buka pa stanari iz susjednih kuća izlaze na ulicu. David je uvjeren da je podoknica bila namijenjena njegovoj Magdaleni i pretuče Beckmessera. Nastaje opća tučnjava. U nastalom metežu Walther i Eva pokušavaju pobjeći, ali Sachs ih razdvaja i povlači Walthera u kuću. Iz daljine su čuje noćobdijina pjesma uz zvuke njegova roga.

TREĆI ČIN

Treći čin počinje instrumentalnim uvodom, a prva nas slika vodi u postolarsku radionicu Hansa Sachsa. Sachs i njegov naučnik David razgovaraju o svakodnevnim stvarima. Ostavši sam, Sachs zamišljeno pjeva monolog o ludilu „Wahn! Wahn! Überall Wahn!“ – što bi se možda moglo prevesti kao monolog obmane. Sachs je poslije noćne tučnjave pozvao mladoga viteza Walthera u svoj dom i pružio mu konačište za ostatak noći. Ujutro Stolzing priča svoj krasni san, a Sachs mu savjetuje neka to bude tema nagradne pjesme kojom će se natjecati za Evinu ruku. Sachs ga ne nagovara da prihvati umjetnička pravila majstora pjevača, nego mu jasno kaže: „Postavite sami pravila, a zatim ih slijedite!“

Walther: Wie fang' ich nach der Regel ein?

Sachs: Ihr stellt sie selbst und folgt ihr dann.

Walther pjesmom opisuje svoj san („Morgendlich leuchtend in rosigen Schein“ – Jutrom sjajeći ružičastom svjetlošću) i ohrabren Sachsovim poticajem odlazi. Sachs ganut zapisuje neke dijelove pjesme.

Dolazi Beckmesser, obilježivač pjevačkih grešaka, koji će se boriti za Evinu ruku. Kad vidi zapisane stihove, uznemiri se jer pretpostavlja da će se tom pjesmom i Sachs umiješati u natjecanje. Sachs ga razuvjerava i ljubazno mu daje papir.

Nakon što je Beckmesser otišao, dolazi Eva, svečano odjevena za natjecanje. Walther je očaran djevojkom i završava svoju pjesmu. Sachs ne želi da ga snađe sudbina kralja Markea iz *Tristana i Izolde*, što se nagovješćuje u orkestru, i potpuno odbacuje mogućnost da se i on bori za Evinu ruku. Ljubav i budućnost pripadaju mladima. U čin svečanog natjecanja uvest će nas prekrasni kvintet koji počinje Eva („Selig, wie die Sonne“ – Blaženo, kao sunce), a pridružuju joj se Walther, Sachs, David i Magdalena.

Na svečano urešenoj livadi uz rijeku Pegnitz, na pjevačkom natjecanju okupljaju se naučnici raznih majstora i narod. Sachs je središnji lik, a uz njega Veit Pagner, čija je kći Eva nagrada pobjedniku. Prvi sudionik, Beckmesser, pjeva svoju varijantu pjesme na stihove koje je dobio od Sachsa, ali on ne može shvatiti njihovo dublje značenje i zapravo se izvrgava ruglu. Na redu je Walther. Njegov je pjev istinski snažan, lijep i uvjerljiv pa je posve jasno da će mu pripasti nagrada, Eva. Pobjeđuju ljubav i nova umjetnost, a pravi junak na kraju ostaje Sachs, koji se obraća prisutnima. Narod ga slavi kao pokretača nove umjetnosti kojoj je kao začetak poslužila Waltherova nagradna pjesma.

VEČERAŠNJI INTERPRETI

Njemačka sopranistica u usponu **Annette Dasch** (1976.) pjeva Evu. Njezina je majka pjevačica i pjevačka pedagoginja i od nje je stekla prve spoznaje o pjevanju koje je usavršila na Glazbenoj akademiji u Münchenu. Debitirala je u Münchenu kao Guščarica u operi *Kraljevska djeca* Engelbertha Humperdincka. Glazbu i predstavljačke umjetnosti (Musik und darstellende Kunst) studirala je u Grazu. Međunarodnu karijeru počela je 2000. kao pobjednica triju važnih pjevačkih natjecanja u kategorijama opere i *Lieda – Maria Callas* u Barceloni, *Robert Schumann* u Zwickauu i *Concours de Genève* u Ženevi. U početku karijere pjevala je uloge u Mozartovim operama pa je na snimci opere *Kralj pastir* nalazimo kao Amintu uz našeg Krešimira

Špicera. Amintu je pjevala i na Salzburškim svečanim igrama 2006. U Metropolitanu je prvi put nastupila 2009. kao Grofica u *Figarovu piru*. Nastupom u ulozi Elze u *Lohengrinu* na otvorenju Bayreuthskih svečanih igara 2010. počela se posvećivati opusu Richarda Wagnera. Od godine 2008. na berlinskoj televiziji vodi show *Annette's Dasch-Salon*. Walthera von Stolzinga pjeva južnoafrički tenor **Johan Botha** (1965.). Debitirao je 1989. u Roodepoortu kao Max u Weberovu *Strijelcu vilenjaku*, a međunarodnu karijeru počeo je 1993. kao Pinkerton u *Madame Butterfly* u Operi Bastille u Parizu. U Metropolitanu je prvi put nastupio u siječnju 1997. kao Canio u *Pagliaccima* i do sada je u njemu ostvario devet uloga i oko sedamdeset nastupa. Pjeva Calafa u *Turandot*, Siegmunda u *Walküri*, Florestana

Foto: Metropolitan opera

Annette Dasch

Foto: Metropolitan opera

Johan Botha

u *Fideliju*, *Don Carla*, *Lohengrina* te *Radamesa* u *Aidi* i *Otella*, u kojima smo ga gledali i slušali u *Met Live in HD*. Hansa Sachsa pjeva njemački bariton **Michael Volle** (1960.). Pjevanje je učio kod glasovitog baritona Josepha Metternicha. Od 1999. do 2007. bio je član Opere u Zürichu. Godine 2007. nastupio je prvi put na Bayreuthskim svečanim igrama kao Beckmesser u *Majstorima pjevačima* i postao član Bavorske državne opere u Münchenu. U Metropolitanu je prvi put nastupio u travnju ove godine kao Mandryka u *Arabelli*. Repertoar mu je vrlo širok, od Mozartovih Papagena u *Čarobnoj fruli*, Grofa i Figara u *Figarovu piru*, Guglielma i Don Alfonsa u operi *Così fan tutte* i Don Giovannija, preko likova

u operama Čajkovskog, Puccinija, Verdija, Wagnera, R. Straussa do Bergova *Wozzecka*, Brittenova Billyja Budda i Danila u opereti *Vesela udovica* Franza Lehára. Njemački časopis *Opernwelt* (Svijet opere) proglasio ga je 2008. pjevačem godine.

Nakon što je u sezoni 2010./2011. umjetnički ravnatelj Metropolitanu **James Levine** (1943.) obilježio 40. godišnjicu nastupanja u Metu – prvi put stao je za dirigentski pult 1971. ravnajući *Toscom* – nakon dulje bolesti i liječenja ponovno dirigira u Metu. Za povratak za dirigentski pult 24. rujna prošle godine izabrao je jednu od njemu najmilijih opera – Mozartovo remek-djelo *Così fan tutte*. U Metu je ravnao najviše od svih dirigenata – više od 2500 predstava 83 naslova! Među njima, trinaest se odnosilo na prve izvedbe djela u Metu. Redatelj je austrijski operni i dramski redatelj, Bečanin **Otto Schenk** (1930.). Prvu opernu režiju – *Čarobnu frulu* – ostvario je 1957. u Salzburgu. Postao je poznat režijom Bergove *Lulu* u Theateru an der Wien 1962. koja je prenesena u Bečku državnu operu. Godine 1964. u Bečkoj državnoj operi režirao je *Jenůfu* s našom Senom Jurinac u naslovnoj ulozi. Posebno je poznat po mnogim svojim tradicionalnim režijama u Metropolitanu, u kojemu je djelovao od 1968., kad je postavio na scenu *Toscu*, do oproštajnog *Don Pasqualea*, kojega smo gledali u *Met Live in HD*. U *Met Live in HD* gledali smo i njegovu režiju Dvořákové *Rusalka*. U svojoj je domovini poznat i kao vrstan filmski komičar.

O SKLADATELJU

Richard Wagner rođen je 22. svibnja 1813. u Leipzigu kao najmlađi od devetero djece policijskog činovnika. Otac mu je umro šest mjeseci nakon njegova rođenja. Majka se ubrzo preudala za glumca, komediografa, pjesnika i slikara, Ludwiga Geyera (1770-1821),

za kojega se govorilo da mu je otac. Obitelj se preselila u Dresden i ondje je Wagner stekao prve spoznaje o glazbi i književnosti, koje produbljuje kad se vraća u Leipzig i 1831. upisuje na tamošnje sveučilište. Nakon prvih skladateljskih pokušaja – odlomaka opere *Die Hochzeit* (Vjenčanje), Simfonije u C-duru i četiri uvertire – sklada prvu dovršenu operu, *Die Feen* (Vile), praižvedenu tek nakon njegove smrti, 1888. u Münchenu, u kojoj se osjeća stil rane njemačke romantične opere. Slijedi opera *Das Liebesverbot* (Zabrana ljubavi) prema Shakespeareu, u kojoj je očit stil francuske *opéra comique*.

Godine 1836. Wagner se ženi poznatom glumicom Minnom Planer (1809-1866) i zajedno odlaze u Rigu. Nakon dvogodišnjeg boravka u Rigi, u velikim dugovima, pritisnut vjerovnicima, bježi sa suprugom u London. Zatim dolaze u Pariz i u njemu borave od 1839.

Richard Wagner

do 1842. U Parizu Wagner sklada *Rienzija* u stilu francuske *velike opere*. Opera doživljava velik uspjeh na premijeri 1842. u Dresdenu, u kojemu će Wagner ostati šest godina kao kraljevski saski dvorski dirigent. *Rienzi* je posljednja skladateljeva veza s prošlošću.

Ni tri mjeseca ne dijele praižvedbu *Rienzija* od praižvedbe *Ukletog Holandeza* (*Der fliegende Holländer*), 2. siječnja 1843., također u Dvorskoj operi u Dresdenu. Djelo je primljeno vrlo mlako, kao početak novoga stila njemačke romantične opere. U njemu se već nazire budući Wagner. Pojavljuje se autoru tako drag motiv iskupljenja, tj. žrtvovanje žene za spas voljenog čovjeka.

Poslije *Ukletog Holandeza*, Wagnerova umjetnička karijera krenula je vlastitim putem. Skladatelj postaje vodeća ličnost dresdenskoga glazbenog života. Upoznaje se s Franzom Lisztom (1811-1886) koji će postati i ostati veliki pobornik i zagovornik njegove glazbe. Druga Wagnerova romantična opera, *Tannhäuser*, praižvedena je 1845. Stvaraju se njegovi poklonici i protivnici, a on se počinje oblikovati u osebujnog i samosvojnog umjetnika. Ne zanimaju ga više samo nordijske sage, okreće se srednjovjekovnim kršćanskim legendama i germanskim mitovima. Počinje se iskazivati i njegov pesimizam.

Pod utjecajem revolucionarnih ideja, Wagner aktivno sudjeluje u revoluciji 1848. i u svibanjskom ustanku u Dresdenu 1849. Za njim je izdana potjernica, i on uz Lisztovu pomoć bježi najprije u Pariz pa u Švicarsku i nastanjuje se u Zürichu. Piše umjetničke spise u kojima obrazlaže svoje zamisli, viziju opere kao *Gesamtkunstwerka*, sveukupnog umjetničkog djela, u kojemu su glazba, pjev, ples, poezija, vizualne umjetnosti i scenska igra spojeni u cjelinu. U tom je razdoblju nastala i njegova treća romantična opera *Lohengrin*. Praižveden bez autorove nazočnosti, ali pod genijalnim

Lisztovim ravnanjem, 28. kolovoza 1850. u Weimaru, *Lohengrin* doživljava velik uspjeh i ostavlja dubok dojam u europskim glazbenim krugovima.

Još prije nego što je 1849. napustio Dresden, Wagner je napravio prve skice za opus koji će se razviti u tetralogiju *Prsten Nibelunga*, najdulje djelo u povijesti zapadne glazbe. *Rajnino zlato* počeo je skladati u studenome 1853., odmah je, 1854., slijedila *Walküra*. Onda je 1856. počeo raditi na trećoj operi – *Siegfriedu*. U međuvremenu je nastalo djelo *Tristan i Izolda* (Tristan und Isolde).

Godine 1852. Wagner je upoznao Mathildu Wesendonck (1828-1902), suprugu bogatog trgovca svilom i vatrenog obožavatelja njegove glazbe. Počeo je osjećati više od obične naklonosti prema lijepoj ženi koja je uz to pisala i pjesme. Cijela je priča nadahnula skladatelja da ostavi *Prsten Nibelunga*, kojemu će se vratiti tek dvanaest godina poslije, i prione na *Tristana*, za koji izvor nalazi u ljubavnoj priči iz doba kralja Arthura. Dok je radio na operi, skladao je ciklus od pet pjesama za glas i glasovir na Mathildine stihove i nazvao ga *Wesendonck Lieder* (Pjesme Mathilde Wesendonck).

U listopadu 1854. Wagner je upoznao opus njemačkog filozofa Arthura Schopenhauera (1788-1860), što je, prema skladateljevima riječima, bio najvažniji događaj u njegovu životu. Do kraja je ostao vjeran Schopenhauerovu učenju da je glazba najveličanstvenija od svih umjetnosti, da je izravni izraz biti svijeta, iako to nije bilo posve u skladu s njegovim prijašnjim pogledima, prema kojima je glazba u operi trebala biti podređena drami.

Ljubavna priča s Mathildom završila je 1858. kad je Minna pronašla njegovo pismo Mathildi. Wagner je napustio Zürich i krenuo u Veneciju, a zatim u Pariz da bi nadgledao pokuse

Ludwig II

za prerađenog *Tannhäusera*. No pariška izvedba 1861. doživljava neuspjeh. Nakon tri predstave, opera je skinuta s repertoara. Opor se stvorio i zato što su zbog zamršenosti partiture bila potrebna 164 pokusa. Opet je napustio Pariz, ali ne mogavši natrag u Bavarsku, otišao je u Prusku i počeo raditi na *Majstorima pjevačima* (Die Meistersinger von Nürnberg).

Iako je *Tristana i Izoldu* Wagner skladao u jednom dahu, do praižvedbe nije došlo lako. Između 1861. i 1864. pokušavao je ishoditi premijeru *Tristana* u Beču, ali unatoč brojnim pokušima, djelo je označeno kao „nemoguće“ i premijera nije održana. S Minnom se definitivno rastao 1862.

Wagnerov se život bitno promijenio kad je 1864. na bavarsko prijestolje stupio devetnaestogodišnji Ludwig II. (1845-1886). Kao vatreni obožavatelj Wagnerove glazbe, Ludwig II. doveo je Wagnera u München i podmirio njegove ne baš male dugove. Stavio mu je na raspolaganje neograničena novčana sredstva kako bi Wagner ostvario svoje umjetničke planove. Nekadašnji revolucionar na barikadama postao je dvorski dirigent i obilno se koristio kraljevom naklonošću.

Te 1864. počinje i Wagnerova ljubavna veza s Lisztovom kćeri Cosimom (1837-1930), tada suprugom još jednog njegova vatreneog poštovatelja, slavnog dirigenta i pijanista Hansa von Bülowa (1830-1894). Sljedeće godine, u travnju, rađa se prva kći Wagnera i Cosime i dobiva ime Izolda. Dvadeset četiri godine mlađa od Wagnera, izvanbračno dijete Franza Liszta i francuske grofice Marie d' Agoult (1805-1876), Cosima je odigrala važnu ulogu u Wagnerovu životu. Liszt nije odobravao Wagnerovu vezu sa svojom kćeri. Nakon dugih i napornih pokusa, 10. lipnja 1865. Bülow dirigira praizvedbom *Tristana i Izolde* u Dvorskoj operi u Münchenu. Ta najveća apoteoza ljubavi na glazbenoj sceni, muzička drama u pravom smislu riječi, sadržava već sve odlike Wagnerova jezika i stila. To je doista sveukupno umjetničko djelo – *Gesamtkunstwerk* – gdje se riječ i glazba stapaju u nedjeljivu cjelinu. To je neprekinuta, beskrajna melodija. To je gust, harmonijski do kraja razrađen orkestar, čvrsto su određeni provodni motivi – *Leitmotivi*. Tu je glasoviti *Tristanakord* koji će promijeniti glazbena promišljanja, potom motiv ljubav-smrt, koji će ga stalno pratiti i, naposljetku, tu je Wagnerov pesimizam – nemogućnost da se ostvari osobna sreća.

Veza Wagnera i Cosime skandalizirala je cijeli München, uključujući i dvor, i u prosincu 1865.

Ludwig je bio prisiljen zamoliti skladatelja da napusti grad. Priskrbio mu je vilu Tribschen na Luzernskom jezeru i ondje su 1867. završeni *Majstori pjevači*. Praizvedeni su pod Bülowim ravnanjem 21. lipnja 1868. u Münchenu. Hrvatska umjetnica – Zagrepčanka Matilda Malinger (1847-1920) – pjevala je Evu. U priči o postolaru Hansu Sachs, majstoru pjevaču koji je živio u 16. stoljeću, Wagner zalazi u njemačku povijest i u stvarni svijet. „Čvrsto je stao na zemlju“ u toj muzičkoj drami čiji je glazbeni jezik nakon kromatske zasićenosti *Tristana* obogatio polifonom fakturom.

U listopadu 1868. Cosima je napokon uspjela privoljeti Bülowa na rastavu, ali do razvoda je došlo tek kad je Wagneru rodila još dvoje djece: kćerku Evu, koja je ime dobila po glavnoj junakinji *Majstora pjevača*, i sina Siegfrieda (1869-1930), po junaku *Prstena*. Minna Wagner umrla je još 1866. i zaljubljenicima više ništa nije stajalo na putu da ozakone svoju vezu. Vjenčali su se 25. kolovoza 1870. Za Božić, Cosimin rođendan, Wagner je skladao *Siegfried Idyll* (Siegfriedovu idilu), djelo za komorni orkestar koje sadrži neke motive iz *Prstena*, ali nije dio njega.

Životno sreden, uz moćnoga i bogatog zaštitnika, Wagner je sve snage usmjerio na *Prsten Nibelunga*. *Rajnino zlato* i *Walküra* bili su praizvedeni u Münchenu 1869. i 1870., ali skladatelj je želio da se tetralogija u cijelosti izvede u posebnoj opernoj zgradi. Godine 1871. izabrao je mjesto – mali bavarski grad Bayreuth, sljedeće godine preselio se u nj s obitelji i tako je položen temeljni kamen za *Festspielhaus* – Dvoranu svećanih igara. Ludwig je uložio pozamašan novčani iznos za njezinu gradnju. Wagnerovi su se uselili u vilu koju je skladatelj nazvao *Wahnfried* (što bismo mogli prevesti kao nađeni mir poslije razočaranja i ludovanja). Postigao je ono što je želio, dobio je svoj umjetnički hram. Prema

njegovim nacrtima sagrađeno ružno zdanje od opeka na zelenom brežuljku sa skrivenim orkestrom i sjajnom akustikom, naposljetku je otvoreno 13. kolovoza 1876. *Rajnim zlatom*, predvečerjem *Prstena Nibelunga*. Slijedila su tri dana: *Walküre*, *Siegfried* i *Götterdämmerung*. Prvotno zamišljena kao trijumf mladoga junaka Siegfrieda, tetralogija je Wagnerovim radom na njoj, koji je trajao dvadeset šest godina, i kao posljedica urođenog pesimizma koji je pod utjecajem Schopenhauerove filozofije postao još jači, dobila drukčiji završetak: Siegfried umire.

Jedno razdoblje u Wagnerovoj umjetnosti je završeno. Više nije bio oduševljen filozofskim idejama Friedricha Wilhelma Nietzschea (1844-1900), kojega je upoznao još 1868. u Leipzigu i s kojim su on i Cosima u Baselu blisko prijateljevali, i postaje Nietzscheov protivnik. Vraća se u svijet kršćanskih legendi o gralskim vitezovima i Svetom gralu i počinje raditi na *Parsifalu*. Bavi se njime četiri godine, boraveći često u Italiji zbog lošeg zdravlja. Njegov glazbeni jezik postaje pročišćeniji, ali u idejnom smislu taj, kako ga je sam nazvao, „svečani posvetni prikaz“ – *Ein Bühnenweihfestpiel* – krajnji je izraz njegova misticizma. I druge su svečane igre održane da bi na njima 26. srpnja 1882. bio praižveden *Parsifal*. Nakon završetka festivala, Wagnerovi su otišli u Veneciju da ondje provedu zimu. Nepunih godinu dana poslije praižvedbe svojega posljednjeg djela, Wagner je umro 3. veljače 1883. godine od srčanog udara u renesansnoj palači iz 16. stoljeća na Canalu grande, Ca' Vendramin. Njegovi su posmrtni ostaci preneseni u Bayreuth i pokopani u vrtu vile Wahnfried.

Tako je u gradu na laguni završio život autora kojemu su se za života strastveno divili ili ga isto tako oštro kritizirali. Naravno, onih prvih bilo je više, mnogo više. Bilo ih je toliko da je

nekoliko desetljeća Wagner bio na najvišem pijedestalu popularnosti.

O DJELU

Wagner je počeo razmišljati o *Majstorima pjevačima* ljeti 1845. u Marienbadu. Pročitao je *Povijest njemačke književnosti* Georga Gottfrieda Gervinusa (1805-1871) u kojoj se spominju majstori pjevači i među njima Hans Sachs (1494-1576). Pisao je prijatelju 16. srpnja da će skladati komičnu operu. Godine 1854. upoznao je Schopenhauera, što je smatrao bitnim događajem u svojem životu. Pronašao je sličnosti između Sachsa i Schopenhauerova opisa plemenitog čovjeka. Libreto je počeo pisati 1862., zatim je skladao uvertiru koja je praižvedena 2. studenoga 1862. u Leipzigu. Djelo je završio 1867. u Tribschenu. Tako je nakon bavljenja germanskom mitologijom, koja

Hans Sachs

ga nije prestajala zaokupljati cijeloga života, u *Majstorima pjevačima* posegnuo za stvarnim sadržajem iz njemačke povijesti, učinivši povijesni lik nürnberškog majstora pjevača, postolara Hansa Sachsa, glavnim likom opere. Sachs je, prema predaji, ostavio šest tisuća pjesama. U operi je on konzervativac, ali kao čovjek zdrava razuma i istančana ukusa, zadržavši ono najbolje u tradiciji, u stanju je priznati ljepotu novoga i prihvatiti je. Majstori pjevači na čelu s Beckmesserom utjelovljuju predrasudu i u krajnjoj liniji kritiku, dok je Walther von Stolzing predstavnik ideala nove umjetnosti. Njegov trijumf na kraju zapravo je trijumf samoga Wagnera.

U prvome činu Walther von Stolzing ulazi u njemu strani svijet koji ga je sumnjičavo promatrao. Taj svijet želi sačuvati tradiciju i ograditi se od vanjskih utjecaja. Sachsov naučnik David nabraja Waltheru zbujujuća pravila majstorskih napjeva, Kothner ga upućuje u pravila pjevačkih statuta, koje valja striktno poštovati, a Beckmesser mu izlaže značenje funkcije obilježivača. Majstori su potihom donijeli odluku da Waltheru među njima nije mjesto. Ali Sachs, koji je pažljivo saslušao njegovu pokusnu pjesmu, spoznaje da se u Waltherovu pjevanju krije nešto što ne zaostaje za pravilima majstora pjevača. Sachs zna da Walther treba još mnogo toga naučiti pa postaje njegov umjetnički savjetnik, a time i poticatelj nove umjetnosti.

Oblikuju se dvije struje. Onu zastarjelu predvodi Beckmesser, koji ne odstupa od konvencija. On prema pravilima te struje kredom zapisuje sve greške. Nije spreman na objašnjavanje i netrpeljiv je. U Stolzingu ne gleda samo suparnika za Evinu naklonost nego i uljeza koji bi htio uzdrmati strukturu njegove omiljene tradicije. Nasuprot njemu je Hans Sachs, spreman pomoći u uspjehu novoga, ako je ono uistinu dobro.

Majstori pjevači, jedna od najduljih opera u opernoj literaturi (traje oko četiri i pol sata), posebno su poglavlje u glazbeno-scenskom stvaralaštvu Richarda Wagnera: u toj muzičkoj drami s istaknutim vedrim i komičnim fragmentima, javljaju se punom snagom upravo one osobine koje je u Wagnerovim prethodnim i budućim djelima gotovo nemoguće pronaći. Premda mnogi kritičari smatraju *Majstore pjevače* djelom koje je prije svega važno po tome što, uz *Tristana i Izoldu*, donosi dosljedno proveden i posve određen domet tada novog i reformatorskog opernog tretmana, kao i sustavnu i pomno razrađenu uporabu provodnih motiva – *Leitmotiva*, ipak se *Majstori pjevači* najpresudnije razlikuju od svih drugih skladateljevih opera – po posebnosti atmosfere, i to u pogledu sadržaja i forme, te po dramskom i glazbenom izrazu. Glavni *Leitmotivi* – teme - sadržane su već u uvertiri: dostojanstvena tema majstora pjevača, lirska tema borbe za poetski ideal, tema bratstva u umjetnosti, tema proljeća, tema izrugivanja i nad svima njima tema nagradne pjesme. U djelu su još teme ceha, naučnika, viteška tema, tema ismijavanja, Sachsova tema, tema postolara, tema ivanjske svečanosti, Evina tema, tema zavisti, tema ljetne noći, tema batine, tema poetske obmane (*Wahnmotiv*), nürnberška tema, tema djevojačke suzdržljivosti, tema kralja Markea i Izoldina tema. Sve su te teme vezane uz pojedini lik ili situacije i nerijetko se prepliću. Još prije *Tristana i Izolde* Wagner je radio na *Siegfriedu*, a u dugoj stanci od desetak godina, kad je zbog različitih okolnosti prekinuo stvaranje nibelunške tetralogije, nastali su i *Majstori pjevači*, kao svojevrsna reakcija na legendarno-mitske preokupacije koje su bile potpuno prožete intelektualističko-simboličnim filozofskim promišljanjima. I kao što je *Tristan* erupcija najspontanije

emocionalnosti i, bez obzira na formalne osobine te opere, izraz intimističke katarze i potrebe za punoćom doživljavanja po svaku cijenu, tako su i *Majstori pjevači* izraz iskrene vedrine, jednostavne životnosti i na svoj način ležerne raspojasanosti. Nije čudno što se u tom opernom djelu očituje mnogo prpošnog temperamenta i humorističnog raspoloženja, kad se zna koliko se je i kako često Wagner morao svladavati da bi održao i dosljedno proveo unaprijed organizirane tokove svojih glomaznih koncepcija. *Majstori pjevači* zapravo su odmorni predah, vedri *intermezzo*, ispunjen neposrednim i vitalnim humanizmom, a upravo tako i djeluju.

Svježina i svojevrсна ležernost *Majstora pjevača* zaokuplja i oduševljava kritičare i publiku, a virtuozno skladane teme, koje se razvijaju tijekom cijeloga djela i kulminiraju u trećem činu, jedinstvene su u cjelokupnoj opernoj literaturi i pravo su nedosegnuto majstorstvo. Te teme-motivi javljaju se, postupno oblikuju i razvijaju do potpune određenosti i savršene sažetosti u kojoj se njihova cjelovitost ostvaruje u punom značenju. U tom pogledu je treći čin opere konkretizacija i kulminacija glazbenog bogatstva *Majstora pjevača*, što se, poput medijskog praska, očituje na samom natjecanju i u finalu opere. Beckmesserova pjesma na natjecanju duhovito je izopačena Waltherova tema, a Waltherova nagradna pjesma je trijumfalna poanta prizora, dok je finale apoteoza i sinteza cijele opere u kojoj, prvi i jedini put u Wagnerovoj umjetnosti, svečano pobjeđuju ljudske vrline i, bez prokletstva i smrti, vedrom raspjevanošću nadvladavaju svaku gorčinu.

I u *Majstorima pjevačima* ponovno je prisutna klasična Wagnerova tema žrtve koja je nužna da bi se u životu mogle postići trajne vrijednosti, ali taj motiv u njima nema onu simboličko-mitsku težinu koja je uobičajena u

drugim njegovim djelima. Hans Sachs je u tom pogledu iznimka u cjelokupnom skladateljevu opusu te ne pripada kategoriji likova koje je francuski dramatičar, esejist i povjesničar Romain Rolland (1866-1944) nazvao „monstruoznim herojima“. On je u svakoj pojedinosti ljudski pristupačan i potpuno razumljiv, a njegova je narav u savršenom skladu s realnom ljudskom stvarnošću. Ipak, uza sve te nesporne značajke, opća ideja koju on predstavlja i tumači zapravo je metaforička preobrazba Wagnerove zamisli o idealnom kompromisu u umjetnosti, samo što je ta implikacija savršeno uklopljena u kontekst stvarnog, jednostavnog i neusiljenog zbivanja. Wagner očito u *Majstorima pjevačima* nije bio isuviše dosljedan u svojim filozofsko-estetskim namjerama, ali možda je upravo to uvjetovalo da ta vedra i raspjevana opera ostane kao posebno čista i umjetnički nadasve zanimljiva, svježa vrijednost do danas.

PRAIZVEDBA

Praizvedba *Majstora pjevača* bila je 21. lipnja 1868. u Kraljevskom dvorskom kazalištu u Münchenu. Dirigirao je slavni njemački dirigent **Hans von Bülow** (1830-1894), jedan od najslavnijih promicatelja Wagnerove umjetnosti, vrhunski pijanist, možda najslavniji đak Franza Liszta. Mladi austrijski dirigent Hans Richter (1843-1916), budući dirigent *Prstena Nibelunga* kojim su 1876. počele Bayreuthske svečane igre, uvježbao je zbor, a među glazbenicima za koje se priča da su zadavali brige skladatelju bio je i kornist Franz Strauss, otac Richarda Straussa. Pjevači su se birali diljem Njemačke i Austrije. Hansa Sachsa, najdulju ulogu u opernoj literaturi, pjevao je jedan od najcjenjenijih pjevača vagnerijanaca, Nijemac **Franz Betz** (1835-1900), član berlinske Dvorske opere od 1859. do 1897. i član solističkog kvarteta u izvedbi

Hans von Bülow

Beethovenove *Devete simfonije*, kojom je 1872. postavljen temeljni kamen Bayreuthskih svečanih igara. Evu je pjevala Hrvatica **Matilda (Mathilde) Mallinger** (1847-1920), prvakinja Dvorske opere u Münchenu, u kojoj je s nepunih dvadeset godina debitirala u iznimno zahtjevnoj naslovnoj ulozi Bellinijeve *Norme*. Imala je izrazito lijep glas, izvrsnu pjevačku tehniku i temeljitu glazbenu naobrazbu te prepoznatljiv interpretativni dar, pa je odmah bilo jasno da će se razviti u veliku umjetnicu operne scene. Godine 1869. otišla je u Dvorsku operu u Berlin, postala kraljevska pruska komorna pjevačica i do 1882., kad se povukla sa scene, bila je jedna od njezinih najistaknutijih članica, velika interpretkinja

Wagnerovih likova u koje je unosila poseban poetski izraz. Walther von Stolzing bio je poznati njemački tenor **Franz Nachbaur** (1835-1902), budući prvi interpret Froha u *Rajninu zlatu*, umjetnik duge karijere koja je trajala više od trideset godina. Wagnerov zaštitnik, bavarski kralj Ludwig Drugi, bio je u tolikoj euforiji da je zahtijevao da njegov štićenik sjedi s njim u kraljevskoj loži, što je tada bilo nezamislivo. Wagner se suočio i s mnogim neprilikama administrativne naravi. No priizvedba je postigla velik uspjeh. Neki kritički osvrti nisu bili najpovoljniji, ali publika je djelo odmah prihvatila i ono je trajno zasjelo na repertoar, nailazeći uglavnom na oduševljen prijam. Strogi George Bernard Shaw nazvao ga

Matilda (Mathilde) Mallinger

je „pravim čudom, riznicom svega što je lijepo i sretno u glazbi“. *Majstori pjevači* su zatim izvedeni u Dresdenu, Dessauu, Karlsruheu, Mannheimu, Weimaru, Hannoveru i već 1870. u Beču i Berlinu. U veljači 1870. bili su jedna od prvih opera izvedenih u novoj zgradi bečke Dvorske opere. Prva engleska izvedba djela bila je 1882. u kazalištu Drury Lane pod ravnanjem Hansa Richtera, prva američka u Metropolitanu 1886. U Covent Gardenu su *Majstori pjevači* izvedeni 1889., na talijanskom, pod ravnanjem Luigija Mancinellija, sa slavnim Jeanom de Reszkeom u ulozi Walthera. Prva talijanska izvedba bila je također 1889., na otvorenju sezone u milanskoj Scali pod ravnanjem Franca Faccia.

MAJSTORI PJEVAČI U METROPOLITANU

Prva izvedba *Majstora pjevača* u Metropolitanu bila je 4. siječnja 1886. Dirigirao je slavni mađarski dirigent **Anton Seidl** (1850-1898), koji je prvi ravnao i prvom izvedbom cijeloga *Prstena Nibelunga* u Metu, u ožujku 1889. Redatelj je bio, kako je navedeno na programu, **Mr. Van Hell**. Hansa Sachsa pjevao je njemački bas-bariton **Emil Fischer** (1838-1914), jedan od najcjenjenijih wagnerijanaca u Americi. Debitirao je 1857. u Grazu, od 1863. do 1870. bio je ravnatelj Opere u Gdańsku, a od 1885. do 1891. ugledni član Metropolitanu. Walther von Stolzing bio je tenor iz Dresdenu **Albert Stritt** (1847-1908), a Eva dirigentova supruga **Auguste Seidl-Kraus** (1853-1898). Magdalenu je pjevala austrijska mezzosopranistica iznimnoga glasovnog opsega, **Marianne Brandt** (1842-1921) koja je nakon osamnaestogodišnjeg angažmana u Dvorskoj operi u Berlinu nastavila vrlo uspješnu karijeru u Metropolitanu, a Pognera bas-bariton **Josef Staudigl mlađi** (1850-1916), sin još slavnijeg oca istog imena. Prva obnova

bila je 1894., tko zna zašto, na talijanskom jeziku. Dirigirao je Luigi Mancinelli, a nastupilo je nekoliko slavnih pjevača: Jean Lasalle, Emma Eames, Jean de Reszke i Pol Plançon. Sljedeća nova obnova i 75. izvedba bila je deset godina poslije, 1904., a 104. izvedba i nova produkcija 1910. pod ravnanjem slavnog Artura Toscaninija s Johannom Gadski, koja je i najviše – 45 puta – pjevala Evu, i Leom Slezakom. Novom produkcijom 1923. ravnao je Artur Bodanzky koji je i najviše – 88 puta – ravnao operom u Metu. Otto Wiener, Ingrid Bjoner i Sándor Konya, koji je najviše – 37 puta – nastupio u ulozi Walthera, pjevali su glavne uloge u novoj produkciji 1967. Najnovija nova produkcija koja se održala na repertoaru do danas bila je 1993. pod ravnanjem Jamesa Levinea. Pjevali su Donald McIntyre, Karita Mattila i Francisco Araiza. Otto Edelmann najviše je – 44 puta – pjevao Hansa Sachsa. Zanimljivo je napomenuti da je Zadraniin Antonio Pini-Corsi 17 puta nastupio u ulozi Noćobdije. *Majstori pjevači* izvedeni su u Metropolitanu više od 400 puta.

MAJSTORI PJEVAČI U HRVATSKOJ I HRVATSKI UMJETNICI U NJIMA

Riječka publika prva je upoznala Wagnerovo remek-djelo 1913. u Teatru Comunale Giuseppe Verdi, u izvedbi talijanske operne družine pod ravnanjem **Pasqualea La Rotella** (1880-1963) iz Barija koji je već bio stekao ime i kao skladatelj danas zaboravljene opere *Ivan*, praižvedene 1900. godine. Prva hrvatska izvedba djela bila je 15. lipnja 1929., naravno u Zagrebu, u prijevodu Petra Konjovića. Dirigent i redatelj bio je **Friđerik Rukavina**, a Hansa Sachsa pjevao je **Nikola Cvejić**. **Vilma Nožinić** bila je Eva, Walthera je pjevao gost **Francesco Battaglia**, Pognera **Aleksandar Griff**, a Beckmessaera **Rudolf Bukšek**. Kad je *Majstore pjevače* 20. prosinca 1931. obnovio

Zagreb, Narodno kazalište, premijera 1929.

Milan Sachs, a redatelj bio August Markowsky, veliki interpret tog iznimnog lika u opernoj literaturi bio je **Josip Križaj**. Ostali su Griff, Nožinić i Bukšek, a novi Walther bio je Mario Šimenc.

Nezaboravna izvedba opere, koja će postati simbol postignuća u obnovljenoj zgradi Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu, bila je upravo premijera *Majstora pjevača* 17. prosinca 1969. Izvela se u novom prijevodu Envera Čolakovića. Dirigirao je gost Otmar Suitner, redatelj je bio također gost Peter Lehmann. Gosti su bili i scenograf Günther Schneider-Siemssen i nositelj uloge Walthera Steffan Steffanoff. Svi su drugi bili naši poznati umjetnici, predvođeni **Tomislavom Neralićem** i Boženom Ruk-Fočić te nezaboravnom kostimografkinjom Ingom Kostinčer. Bio je to

početak afirmacije mladoga Franje Petrušanca u ulozi Veita Pognera. Tugomir Alaupović bio je duhovit Beckmesser, a u kasnijim izvedbama Walthera je vrlo uspješno ostvario Piero Filippi. Ansambl zagrebačke Opere gostovao je s *Majstorima pjevačima* 1970. u Bergamu. Apsolutno najvažniji hrvatski interpret likova u *Majstorima pjevačima* bila je protagonistica praiizvedbe Matilda Mallinger. Još je jedna Hrvatica bila u Njemačkoj iznimno popularna kao Eva (Evchen) – **Blaženka Kernic**. Bila je, za razliku od Milke Trnine, miljenica Wagnerove udovice Cosime. Pjevala je Evu na Bayreuthskim svečanim igrama iste, 1899. godine kad je Trnina pjevala Kundry u *Parsifalu*, ali prema pisanju onodobnog njemačkog tiska postigla je veći uspjeh. Godine 1931. Pavao Marion Vlahović kao

S. Stefanoff, T. Neralić, B. Ruk-Fočić, Zagreb, 1969.

Paolo Marion pjevao je Walthera u Teatru Regio u Torinu. Na Bayreuthskim svečanim igrama Sena Jurinac pjevala je 1957. Evu, Đurđa Milinković 1956. i 1957. Magdalenu, Berislav Klobučar je 1968. i 1969. dirigirao. Klobučar je *Majstorima pjevačima* dvadesetak godina dirigirao u Bečkoj državnoj operi, Sena Jurinac pjevala je deset godina Evu, a Đurđa Milinković petnaestak godina Magdalenu. Lovro pl. Matačić dirigirao je *Majstorima pjevačima* 1962. u Frankfurtu i u Bečkoj državnoj operi. Božena Ruk-Fočić pjevala je 1969. Evu u Covent Gardenu. Tomislav Neralić pjevao je Sachsa u Njemačkoj operi u Berlinu tijekom svojega višedesetljetnog angažmana. Tu iznimno napornu ulogu otpjevao je 53 puta u karijeri. Pjevao ga je 1971. u Bologni i Parmi. Zadraniin Antonio Pini-Corsi pjevao je

Davidu u *Majstorima pjevačima* na otvorenju sezone 1898./1899. u milanskoj Scali pod Toscaninijevim ravnanjem i bio niz godina traženi David u Italiji. Njegov brat Antonio pjevao je 1902. Beckmessaera u Teatru Verdi u Trstu.

LISTAK SLAVE NAŠE PJEVAČICE MALLINGEROVE

Uspomene na prvo prikazivanje Majstora pjevača iz pera njemačke književnice Paule Gura-Ewald, objavljene u podlistku novina Münchener Neueste Nachrichten u povodu 400. izvedbe Majstora pjevača u münchenskom državnom kazalištu, koje je prenio zagrebački Jutarnji list 23. srpnja 1933.

„Kad sam mojoj 87-godišnjoj majci čitala lani o 400. izvedbi *Majstora pjevača* na ovdašnjem državnom kazalištu, zasjaše joj obrazi. Pričala mi je: Zapravo, Wagner je bio čudan čovjek. Znam to od mog posjeta g. 1868. kod Mallingerove u Münchenu, kada sam, kao najbolja joj prijateljica, imala od Bülowa slobodnu ulaznicu za sve pokuse *Meistersingera* na dvorskom kazalištu. Otmjeno: u prvom redu balkona, odakle se je moglo pregledati cijelo kazalište. Mallingerovoj bilo je onda tek 19 godina, ali je svak, tko je htio da čuje i vidi, naslućivao već tada u njoj velike nadarenosti, s kojima je par godina kasnije mogla da istisne iz Berlina čak jednu Paulinu Luccu. Matilda Mallinger potjecala je iz Zagreba, iz najskromnijih prilika. Biskup Strossmayer iškolovao je u Pragu. Otuda predje u Beč, čuvenom prvom 'Waldhornistu' bečkog dvorskog kazališta, Richardu Levy, gdje je sa mnom zajedno studirala pjevanje. Partije studirao je s nama drugi 'Waldhornist' dvorskog orkestra, Hans Richter, zašto je dobivao od nas po 2 šilinga. Kasnije, kao glasoviti kapelnik svećanih igara u Bayreuthu, zacijelo je imao nešto višu plaću... Onda odosmo oba u angažman, ja u Stuttgart, a Matilda Mallingerova u München, gdje sam je posjetila za stuttgartskih kazališnih ferija. Stigoh baš u pravi čas da prisustvujem nezaboravnoj prvoj izvedbi *Meistersingera*. Mallingerova bila je u životu vrlo jednostavno biće, skromna u svakom pogledu i govorila je napadnim dijalektom. Ali, čim bi stala na daske, izgledala je kao Bogom nadahnuta. Djelovala je velikim, sjajnim očima, čudnodivnim glasom i napadno otmjenom igrom njenih krasnih, malih ruku. Kralj Ludwig II., bio je njenim velikim štovateljem, a jednako ju poštivaše cio dvor, uključivo dama. Medjutim umjetnica nije polagala velike vrijednosti na izljeve dobrohotnosti. Naklonost lijepog kralja –

koja se je očitovala u dragocjenim poklonima i pismima pisanim kićenim perom, u predivnim ružama sa Otoka Ruža, koje joj je dnevno donosio kraljev lovac u grad, u dopuštenju da se može šetati po krasnom, ostalom općinstvu nepristupačnom parku dvorca Đ samo se je nje doticala utoliko, ukoliko je tome vladaru htjela da pruži ono najviše od svog umjetničkog stvaranja.

Pokusi za prvu izvedbu *Meistersingera* bili su baš u punom toku. Ja sam svakom prisustvovala i mogla sam da promatram, kako je Richard Wagner svakom suigraču sve sam svirao i upućivao ih, kako se moraju držati u svakoj kretnji. Nesrećom je Mallingerova tik pred prvu izvedbu dobila teški bronchitis, pa je uzrujavanje Wagnerovo bilo bezgranično. Tresao se od straha, da bi mu njegova 'Evchen' mogla otkazati. Više puta otrčao je u Maximilianstrasse, gdje je stanovala Mallingerova s majkom na drugom katu današnje kavane Maximilian. Jednog dana mu sama otvorih vrata. Bez pozdrava gurnu me Wagner u stranu i jurnu nervozno ravno u sobu pjevačice. Nije je uopće pustio do riječi. 'Tražite što god hoćete, kralj će vam dati! Samo učinite mogućim, da se rok izvedbe ne mijenja. Ta mi očekujemo polovicu svijeta, koji ljubi umjetnost! Pomislite, što to znači za mene i za München!'

Mallingerova jela je kisela kupusa u sirovu stanju i zaista je mogla da pjeva te nezaboravne večeri.

A onda je došlo prvo prikazivanje *Majstora pjevača*. Bijaše to uspjeh besprimjeran. Kvintet su morali da ponove. Bülow dirigiraše, Richard Wagner vodjaše režiju. Ali iza svršenih činova uputio se je u ložu svog kralja-gospodara, koji je vodio prijatelja za ruku do ruba lože i s njim se je istovremeno naklanjao općinstvu koje je slavilo neopisivo slavlje.“

Foto: Metropolitan opera

Nakladnik

Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog

Za nakladnika

Dražen Sirišćević, ravnatelj

Producentica programa

Ivana Kostešić

Urednica

Ivana Kostešić

Tekst

Marija Barbieri

Oblikovanje i grafička priprema

Intergrafika TTŽ d.o.o.

Lektorica

Rosanda Tometić

Tisak

Intergrafika TTŽ d.o.o.

Naklada

350 kom.

Cijena

20 kn

www.lisinski.hr

The Met
ropolitan
Opera **HD**
LIVE

METROPOLITAN
U LISINSKOM

F. Lehár:

VESELA UDOVICA

17. siječnja 2014., 19 sati

The Met
ropolitan
Opera **HD**
LIVE

Dirigent: **Andrew Davis**

Uloge: **Renée Fleming** (Hanna), **Kelli O'Hara** (Valencienne), **Nathan Gunn** (Danilo),
Alek Shradler (Camille de Rosillon), **Thomas Allen** (Baron Zeta)

Susan Stroman, brodvejska redateljica i koreografkinja čije brojne reference uključuju mjuzikle Crazy For You, Contact i The Producers ovjenčane nagradom Tony debitirat će u Metu s raskošnim novim uprizorenjem Leharove vrckave operete Vesela udovica na engleskom u novom prijevodu Jeremyja Samsa. Lehárova najpoznatija kompozicija omiljena je kod publike od svoje premijere 1905. godine i donosi brojne poznate melodije kao što su "Vilja," "You'll Find Me At Maxim's," i "The Merry Widow Waltz." Renée Fleming će svojem velikom opusu od 22 uloge u Metovom repertoaru dodati ulogu Hanne, obudovjele pariške milijunašice. Andrew Davis ravnat će ekipom koja uključuje Nathana Gunna kao Hanninog ljubavnika Danila, Aleka Shradera kao mladog plemića Camillea de Rosillona, Thomasa Allena kao Baruna Zetu i brodvejski sopran Kelli O'Hara u njenom Met debiju kao barunove koketne supruge Valencienne.

The Metropolitan Opera

sponzori Koncertne dvorane
Vatroslava Lisinskog:

GRAD ZAGREB

CROATIA OSIGURANJE
osiguranje d.d.

